

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 334/2018-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. novembra 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojmíra Mamojku prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného spoločnosťou AK JUDr. Miriam Podhradská, s. r. o., Ambra Pietra 10645/17, Martin, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Miriam Podhradská, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 20 P 41/2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 20 P 41/2016 porušené boli.

2. Okresnému súdu Martin p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 20 P 41/2016 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré j e Okresný súd Martin p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Martin j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právneho zástupcu, spoločnosti AK JUDr. Miriam Podhradská, s. r. o., Ambra Pietra 10645/17, Martin, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. apríla 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného spoločnosťou AK JUDr. Miriam Podhradská, s. r. o., Ambra Pietra 10645/17, Martin, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Miriam Podhradská, vo veci namietaného porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 P 41/2016.

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom podaným okresnému súdu 2. marca 2016 domáhal zníženia výšky výživného na maloleté dieťa. Následne bol 11. augusta 2016 aj matkou maloletého dieťaťa podaný návrh na úpravu styku sťažovateľa s maloletým dieťaťom a na zvýšenie výšky výživného pre maloleté dieťa. Okresný súd spojil obe veci na spoločné konanie vedené pod sp. zn. 20 P 41/2016.

3. Uvádzajúc chronologický prehľad úkonov predmetného konania, sťažovateľ dôvodí, že postupom okresného súdu dochádza k zbytočným priet'ahom v konaní, v čom vidí porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie okrem iného argumentuje, že v jeho veci *„Súd počas celého roka 2017 neuskutočnil žiadny procesný úkon zo strany súdu reálne smerujúci k prejednaniu a rozhodnutiu vo veci až do vytyčenia súdneho pojednávania dňa 20.02.2018.“*

5. Sťažovateľ tiež uvádza, že na pojednávaní vykonanom 20. februára 2018 bol vydaný čiastočný rozsudok, ktorým boli obe návrhy účastníkov konania na zníženie výšky výživného, ako aj na zvýšenie výšky výživného zamietnuté, pričom pojednávanie bolo odročené na neurčito na účel vykonania znaleckého dokazovania v otázke úpravy styku s maloletým dieťaťom. Sťažovateľ tiež poukazuje na spôsob vybavenia jeho sťažnosti na priet'ahy v konaní, ktorú využil a adresoval v záujme uplatnenia ochrany svojich práv okresnému súdu a na ktorú okresný súd reagoval obhajobou o kritickej personálnej situácii na okresnom súdu a s ňou súvisiacou nadmernou zaťaženosťou sudcov okresného súdu.

6. Sťažovateľ je toho názoru, že postup okresného súdu je poznačený zbytočnými priet'ahmi a nesmeruje k právoplatnému skončeniu konania, a teda k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza. Tiež poukazuje na špecifický charakter prejednávanej veci, ktorý si vyžaduje osobitne rýchly a efektívny postup konajúceho súdu.

7. Sťažovateľ na základe uvedenej argumentácie navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 20 P 41/2016, formuloval príkaz adresovaný okresnému súdu – konať bez zbytočných priet'ahov a priznal mu tiež primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

8. Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojej predsedníčky. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 15. októbra 2018 bola vec sťažovateľa prezentovaná ako skutkovo zložitá, a to s odkazom na potrebu vykonania znaleckého dokazovania. Predsedníčka okresného súdu v ňom poukázala aj na objektívnu okolnosť majúcu negatívny vplyv na plynulosť postupu konania, a síce na kritickú personálnu situáciu okresného súdu a s tým súvisiacu nadmernú zaťaženosť zákonného sudcu prejednávajúceho vec sťažovateľa. Okresný súd vo svojom stanovisku zároveň prezentoval súhlas s upustením od ústneho pojednania veci.

9. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 5. novembra 2018 prezentoval súhlas s upustením od ústneho pojednania veci aj sťažovateľ.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis okresného súdu, pričom zistil tieto skutočnosti relevantné pre posúdenie sťažnosti sťažovateľa:

Sťažovateľ podal 2. marca 2016 okresnému súdu návrh na zníženie výšky určeného výživného pre maloleté dieťa.

V priebehu konania okresný súd uznesením z 19. augusta 2016 spojil na spoločné konanie vedené pod sp. zn. 20 P 41/2016 návrh sťažovateľa na zníženie výšky výživného a návrh matky dieťaťa o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu (vedené pod sp. zn. 8 P 38/2016). Okresný súd v priebehu augusta 2016 doručoval uznesenie účastníkom konania. Okresnému súdu bolo 4. októbra 2016 doručené vyjadrenie sťažovateľa k návrhu matky. Účastníci konania žiadali okresný súd v apríli a decembri 2017 o určenie termínu pojednania. Následne vyzval účastníkov konania a kompetentné subjekty 6. februára 2018 k predloženiu relevantných podkladov, ktoré boli okresnému súdu predložené v priebehu februára 2018.

Okresný súd vykonal 20. februára 2018 pojednávanie, na ktorom bol prijatý čiastočný rozsudok o zamietnutí návrhu sťažovateľa na zníženie výživného a návrhu matky dieťaťa na zvýšenie výživného. Pojednávanie bolo odročené na neurčito na účel nariadenia znaleckého dokazovania. Vypracovaný znalecký posudok bol okresnému súdu predložený 10. júla 2018.

Termín pojednávania určený na 12. november 2018 bol na základe žiadosti právneho zástupcu matky maloletého dieťaťa zrušený a pojednávanie bolo odročené na 7. december 2018.

Ku dňu rozhodovania ústavného súdu nebolo vo veci sťažovateľa prijaté meritórne rozhodnutie.

II.

12. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

13. Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitú, ako aj jej významnosť z pohľadu sťažovateľa, ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania a napokon aj postup okresného súdu.

14. Predmetom konania v posudzovanej veci je úprava práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu. Ústavný súd je toho názoru, že vec sťažovateľa nemožno hodnotiť po právnej stránke ako zložitú, pretože tento typ konania je regulovaný pomerne podrobnou

právnou úpravou a tiež príslušnou judikatúrou. Pokiaľ ide hľadisko skutkovej zložitosti veci ústavný súd je toho názoru, že treba uznať u tohto druhu konania vzhľadom na jeho charakter určitý stupeň náročnosti daný potrebou znaleckého dokazovania.

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) aplikujúc kritérium významnosti veci z pohľadu sťažovateľa diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín v závislosti od potreby rýchlosti rozhodovania. Ide o konania vyžadujúce si:

- primeranú rýchlosť,
- osobitnú rýchlosť,
- výnimočnú rýchlosť.

V prípade konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžaduje ESLP od vnútroštátnych súdnych orgánov výnimočnú rýchlosť konania. Aj ústavný súd pri posudzovaní konania sťažovateľa vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie o úprave práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti hodnotil a prisúdil význam plynutia lehoty vo vývoji dieťaťa z hľadiska budovania citových väzieb k osobám, v ktorých výchove a starostlivosti sa nachádza, ako aj k osobám, s ktorými je alebo nie je v pravidelnom kontakte (pozri II. ÚS 35/01). Judikatúra ústavného súdu tak zdôrazňuje špecifickú povahu konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžadujúcich si prístup s osobitnou starostlivosťou (napr. III. ÚS 254/2015).

15. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil okolnosti, ktoré by signalizovali pasivitu zo strany sťažovateľa ako účastníka konania.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu. Po preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní dospel k záveru, že nedostatkom, ktorý narušil plynulosť konania, bolo zistené obdobie nečinnosti v celkovom rozsahu približne jedného roka a troch mesiacov, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka. Ústavný súd zaznamenal toto obdobie nečinnosti okresného súdu

v období od 4. októbra 2016, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa k návrhu matky až do 6. februára 2018, keď okresný súd vyzval účastníkov konania a kompetentné subjekty k predloženiu relevantných dokladov. Ústavný súd na tomto mieste poznamenáva, že nemožno prijať ako opodstatnenú obhajobu okresného súdu, ktorú tento prezentuje vo svojom predložennom stanovisku, v ktorom poukazuje na nepriaznivú personálnu situáciu okresného súdu a neprimeranú zaťaženosť konkrétneho zákonného sudcu, ktorému bola vec sťažovateľa pridelená. Ústavný súd v tomto kontexte odkazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezbavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka personálnych komplikácií, v danom konkrétnom prípade námietka neprimeranej zaťažnosti zákonného sudcu, nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že v dôsledku označenej pasivity okresného súdu vo veci sťažovateľa došlo k zbytočnému predĺženiu súdneho konania.

17. Ústavný súd konštatuje, že faktorom, ktorý mal negatívny dopad na súvislý priebeh posudzovaného konania, boli postup okresného súdu a zbytočné prieťahy, ktorých sa dopustil v dôsledku zisteného obdobia nečinnosti.

18. Z petitu podanej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žiadal ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom. Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07). Ústavný súd tak dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

19. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru a v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo konanie pred okresným súdom ukončené, bolo potrebné formulovať príkaz na konanie bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

III.

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodnil celkovou neprimeranou dĺžkou posudzovaného konania a pocitom právnej neistoty z neefektívneho postupu okresného súdu. Vychádzajúc z týchto skutočností, za primeranú výšku finančného zadosťučinenia považoval sumu 5 000 €. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. S prihliadnutím na rozsah doby nečinnosti v konaní pred okresným súdom s prihliadnutím na charakter konania vyžadujúci si výnimočnú rýchlosť postupu pri prejednávaní veci ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku nálezu.

22. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom. Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2017, ktorá predstavovala sumu 921 €. Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z toho, za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 prislúcha odmena 153,50 €, k tomu tiež režijný paušál 9,21 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za dva úkony právnych služieb vykonaných v roku 2018. Za tieto dva úkony právnej služby predstavuje celková priznaná odmena vrátane režijného paušálu sumu 325,42 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 325,42 € (bod 4 výroku nálezu).

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

24. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2018